



# Pleidooi voor Democratiebevordering Over de Dijk

Defence  
Development  
Diplomacy  
&  
Democracy



'Please use **YOUR** liberty to promote **OURS**'

Aung San Suu Kyi, voorvechtster democratie Birma.



## 1. Inleiding

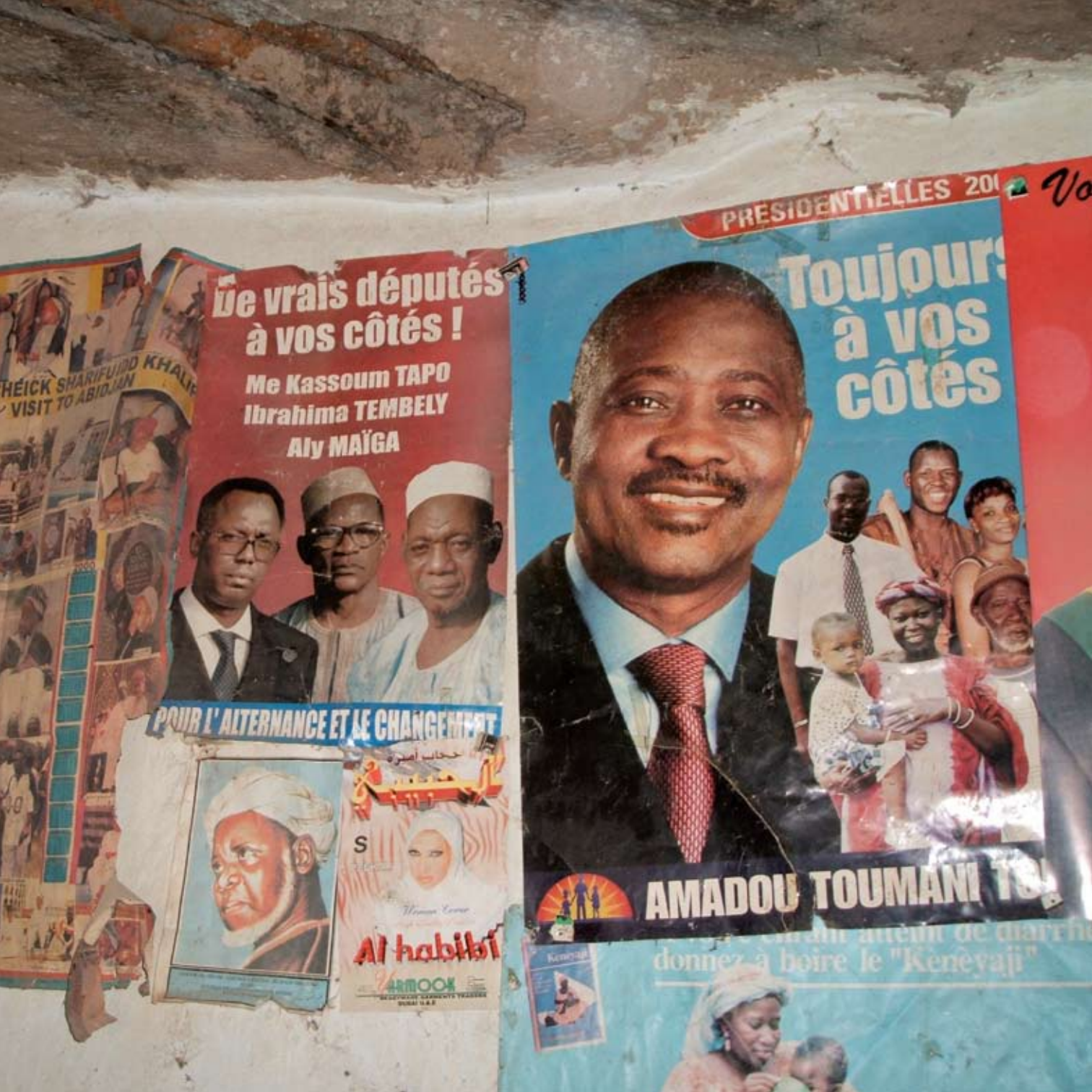
Het stimuleren van democratie in andere landen is zeer de moeite waard. Het is ook een moeilijke onderneming. Democratie is nauw verbonden met welvaartsgroei, met vrede en met veiligheid. Het is tevens het voornaamste politieke kader waarbinnen mensenrechten kunnen floreren. Democratiebevordering is dan ook een belangrijk onderdeel van het Nederlandse buitenlandbeleid.

Aan de hand van een '3D'-benadering wordt getracht om tot kruisbestuivingen te komen tussen de werelden van ontwikkelingssamenwerking (Development), Defensie en Diplomatie (de drie D's). Tot nu ontbreekt echter nog uitgesproken aandacht voor de vierde D, de D van Democratie.



UN Photo/Evan Schneider

*'Democratie is geen luxe'*



## 2. Mensen willen democratie



- In een wereldwijde opiniepeiling van Gallup bestempelen maar liefst 8 van de 10 mensen democratie als beste regeringsvorm. In Afrika is dit zelfs 9 op 10.
- Ook de Afrobarometer en Latinobarometer concluderen dat de overgrote meerderheid van de Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse bevolking democratie prefereert boven ieder ander stelsel.
- Voor het eerst in de geschiedenis komt een meerderheid van de wereldbevolking in aanraking met democratie. Maar liefst 7 van de 10 landen is momenteel democratisch of in een gevorderd stadium van democratisering. Meer dan ooit maken mensen over de hele wereld de gang naar de stembus.
- Democratische normen zijn recentelijk door diverse regionale organisaties vastgelegd, zoals bijvoorbeeld de *African Union Charter on Democracy, Elections and Governance* en de *Organisation of American States Democracy Charter*.

Amartya Sen (Nobelprijs winnaar voor de Economie in 1998) :

*‘This recognition of democracy as a universally relevant system, which moves in the direction of its acceptance as a universal value, is a major revolution in thinking’*



### 3. Democratie presteert

Armoede is meer dan een economisch probleem. Het is vooral een machtsvraagstuk over groei en verdeling, over inspraak en zeggenschap. Ontwikkeling is daarom geen technisch proces, maar heeft een sterke politieke dimensie. Juist democratieën blijken op diverse sociaaleconomische terreinen goed te presteren:

- Democratieën presteren 20 tot 40 procent beter dan autoritaire regimes op indicatoren zoals levensverwachting, alfabetisering, toegang tot schoon drinkwater en kindersterfte doen.
- 95 procent van de slechtst presterende economieën van de laatste 40 jaar werden geregeerd door niet-democratische regimes.
- Democratische regimes hebben twee keer minder te maken gehad met sterke economische crises in vergelijking met autoritaire regimes;



UN Photo | Fred Noy

Javier Solana in de EU Security Paper (2003):

*‘The best protection for our security is a world of well-governed democratic states.’*

Democratie heeft ook een positieve impact op vrede en veiligheid.

- *‘Van de 49 landen die geconfronteerd werden met civiele conflicten in de jaren negentig waren 41 dictatoriale regimes.’*  
Minister van Ardenne (2005)
- *‘Where you have ethnic diversity, unless you have democracy you are really in a mess.’*  
Paul Collier, Professor aan de Universiteit van Oxford
- Democratieën gaan niet snel met elkaar in oorlog en vrijwel alle vluchtelingenstromen zijn de laatste jaren veroorzaakt in en door autoritaire regimes
- Een gewelddadige machtsovername heeft grote negatieve gevolgen voor de economische ontwikkeling van een land. De invloed van een wisseling van de wacht via de stembus is veel positiever.



## 4. De moeizame weg naar democratie

Ook al heeft democratie zelf een positieve impact op ontwikkeling en veiligheid, de weg ernaar toe is er één vol hobbels en valkuilen. Onderhoud blijft noodzakelijk.

- **Kleine maar zeer machtige en autoritaire elitenetwerken overleven vaak achter een façade van democratie.** Ze zorgen ervoor dat oppositiepartijen geen gelijke kansen hebben om aan de macht te komen, dat corruptiebestrijding wordt gefrustreerd of dat minderheden worden bedreigd. Democratie is dus geen *quick fix*. Democratiebevordering moet zoveel meer zijn dan het bieden van ondersteuning voor het organiseren van verkiezingen.
- **In diverse landen is het juridisch kader nog geënt op een éénpartijsysteem waarbinnen macht zeer sterk geconcentreerd is.** Grondwetsherzieningprocessen gericht op het versterken en verankeren van de democratie in nationale wetgeving moeten actief worden ondersteund. Dit zijn wel zeer moeizame politieke processen. Het gaat immers over herverdeling van macht in een samenleving.
- **Er komen nieuwe belangrijke spelers op het wereldtoneel, zoals bijvoorbeeld China, die op een actieve wijze een ander politiek model uitdragen.** Ook strategische belangen van het Westen zijn niet altijd eenvoudig te vereenzelvigen met een actieve democratiebevordering in de wereld.



### Democratie is meer dan verkiezingen

- **Veel postconflict landen vervallen in conflict.** Democrativering blijkt dit risico soms zelfs te vergroten. Met name in deze situaties is een brede en lange termijn inspanning van de internationale gemeenschap gewenst.
- **Zeker in Afrika zijn de verwachtingen ten aanzien van democratie hoog.** Indien de levenskwaliteit niet aanzienlijk blijft verbeteren, zal het draagvlak voor democratie snel afbrokkelen. Democratiseringsbevordering betekent dus ook het verschaffen van economische kansen.
- **Democratie exporteren werkt niet, al kunnen bestaande initiatieven wel verdienen ondersteund worden.** In veel culturen zijn principes als participatie, vertegenwoordiging en verantwoordelijk leiderschap belangrijke waarden. Deze principes worden niet altijd op eenzelfde manier vormgegeven. Het is belangrijk dat lokale actoren in een samenleving zelf hun eigen (vorm van) democratie opbouwen.
- **Ontwikkelingssamenwerking kan democratiseringsprocessen in ontvangende landen frustreren.** Steeds meer ontwikkelingsgeld wordt rechtstreeks aan overheden gegeven (zgn. 'budgetsupport'). Dit vraagt echter ook om een sterkere ondersteuning van controlerende instanties op deze overheden in ontvangende landen. Daarnaast dreigt de vergaande bureaucrativering van ontwikkelingssamenwerking democratische instituties in ontvangende landen buiten spel te zetten.



## 5. Democratiebevordering Over de Dijk: aanbevelingen

Democratie is van grote waarde. Een goed werkende democratie levert concrete voordelen op voor een bevolking. Inspraak en zeggenschap zijn belangrijke menselijke waarden. Democratie is nauw verbonden met Development en Defence en vormt het politieke stelsel waarbinnen mensenrechten het beste gegarandeerd worden. Deze drie D's kunnen elkaar dan ook onderling versterken. Diplomacy kan daar, naast andere middelen, voor worden ingezet.

- **Verbreed de democratieondersteuning.** Meer middelen zouden beschikbaar gesteld moeten worden om sterkere democratische *checks-and-balances* op te bouwen in partnerlanden, door onafhankelijke media, maatschappelijke organisaties, nationale parlementen, vakbonden en politieke partijen intensief te steunen. Niet de staat op zichzelf maar de verbindingen tussen staat, individuen, gemeenschappen en de markt staan centraal. Het Nederlandse en Europese maatschappelijk middenveld hebben dan ook een grote rol te spelen in democratiebevordering.
- **Specifieke aandacht voor politiek leiderschap.** Een staat die dienstbaar is aan de samenleving vergt ethisch en verantwoordelijk leiderschap. Religie biedt daarvoor een belangrijke inspiratiebron in veel samenlevingen.
- **Biedt extra ondersteuning aan controlerende financiële instanties in ontvangende landen.** Een functionerende democratie kan niet zonder een cultuur van verantwoordelijkheid. Daarbij moeten duidelijke consequenties worden verbonden aan structurele gevallen van corruptie, bijvoorbeeld door te korten op bilaterale ontwikkelingsgelden.

- **Respecteer lokale democratische instanties.** Westerse regeringen bespreken langetermijntwikkelingsplannen met ontwikkelingslanden. Deze plannen moeten in ontvangende landen uitgebreider in de media aan bod komen. De nationale parlementen moeten de mogelijkheid hebben deze plannen goed of af te keuren.
- **Investeer in onderzoek naar democratiseringsprocessen in verschillende delen van de wereld.** Er bestaat een grote verscheidenheid aan vormen van democratie. Verschillende culturen kennen verschillende instituties en ook lokale percepties van macht, representatie, leiderschap zijn zeer divers. Democratiseringsprocessen moeten hierbij aansluiten en Nederland moet geen *one size fits all* model najagen.
- **Een brede en lange termijn investering van de internationale gemeenschap is gewenst.** Zeker in postconflict gebieden zijn de risico's voor democratisering aanzienlijk. Ondersteun naast veiligheidsinitiatieven en economische programma's ook een structurele politieke dialoog. Nationale politieke en maatschappelijke actoren kunnen zich daarin zelf richten op het uitwerken van een passend democratisch stelsel.

Om van *bullets* naar *ballots* te komen is een brede en lange termijn investering gewenst

## Colofon

Deze publicatie is een co-productie van de Eduardo Frei Stichting (EFS) en het Nederlands Instituut voor Meerprijzen Democratie (NIMD) en is tot stand gekomen in het kader van het tweejarig programma 'Over de Dijk: Dilemma's in ontwikkelingssamenwerking.'

In 2008 en 2009 organiseert de Eduardo Frei Stichting, met financiële ondersteuning van NCDO, een reeks bijeenkomsten en debatten om inhoudelijk een bijdrage te leveren aan de heroriëntering op ontwikkelingssamenwerking. De volgende zeven thema's zijn daarvoor gekozen:

- 3D en OS
- Religie en OS
- Globalisering en OS
- Nieuwe Donoren en OS
- Mensenrechten, democratie en OS
- Landbouw, Grondstoffen en OS
- OS en 10 jaar Millenium Development Goals

Elk thema komt aan de hand van een expertmeeting, publieksbijeenkomst en diverse side events aan bod. Zie ook de website: [www.overdedijk.nl](http://www.overdedijk.nl)

Voor ieder van de zeven dilemma's organiseert de EFS:

### Een expertmeeting.

Om de inhoud scherp te krijgen gaat de EFS in gesprek met experts

### Een publieksbijeenkomst.

Het grote publiek willen we bereiken met een toegankelijk en interactief programma met aansprekende sprekers.

### Een side-event.

Vernieuwende activiteiten met nieuwe doelgroepen die bij dit project betrokken worden.

### De totstandkoming van een publicatie.

De uitkomsten en verslagen moeten het begin vormen voor verdere gesprekken en discussies.

### Praat mee!

Via de website kunt u zich aanmelden om op de hoogte te blijven van de activiteiten die worden georganiseerd. We hopen dat u ook uw verhaal over ontwikkelingssamenwerking wilt vertellen.

De dilemma's zijn niet makkelijk op te lossen. Met uw hulp en advies worden ze in ieder geval bespreekbaar gemaakt.

Bezoek de website : [www.overdedijk.nl](http://www.overdedijk.nl)

### Contactpersonen:

Jan Jaap van Halem (Internationaal Secretaris)  
[vanhalem@cda.nl](mailto:vanhalem@cda.nl)

Arnold van Velzen (Projectsecretaris)  
[vanvelzen@cda.nl](mailto:vanvelzen@cda.nl)

Auteur: Martin van Vliet  
Redactie: Berendien Bos  
Jan Jaap van Halem  
Marjolijn wr Stel  
Vormgeving: Hanneke van Os  
Copyright: Eduardo Frei Stichting

## Betrokken organisaties



De Eduardo Frei Stichting (EFS) is de internationale stichting van het CDA. De EFS organiseert in samenwerking met de buitenlandse zusterpartijen van het CDA trainingen, conferenties en uitwisselingsprogramma's met jongeren. De EFS richt zich specifiek op Oost-Europa en Zuid-Caucasus met financiële ondersteuning van het Matra Programma, ministerie van Buitenlandse Zaken. Ieder jaar zet de Eduardo Frei Stichting een land in de schijnwerpers. Dit jaar staat Moldavië in de EFS schijnwerpers. Ook organiseert de EFS elk jaar diverse bijeenkomsten en conferenties over het thema ontwikkelingsamenwerking.

Zie voor meer informatie:  
[www.cda.nl/eff](http://www.cda.nl/eff)

**Contactpersoon:**  
Bronne Pot  
[pot@cda.nl](mailto:pot@cda.nl)



## Netherlands Institute for Multiparty Democracy

Het Nederlands Instituut voor Meerpartijen Democratie (NIMD) is een organisatie van zeven politieke partijen in Nederland (CDA, PvdA, VVD, GroenLinks, D66, ChristenUnie, SGP) voor politieke partijen in jonge democratieën. Het NIMD ondersteunt gezamenlijke initiatieven van partijen om het functioneren van de democratie in hun land te verbeteren. Daarnaast helpt het NIMD politieke partijen bij de opbouw van hun organisaties, de ontwikkeling van hun standpunten, en de verbetering van hun relaties met maatschappelijke organisaties en de media. De hulp die NIMD biedt bestaat niet alleen uit geld voor projecten maar ook uit de expertise en ervaring die aanwezig is binnen Nederlandse politieke partijen.

Zie voor meer informatie [www.nimd.nl](http://www.nimd.nl)

**Contactpersonen:**  
Martin van Vliet (Afrika)  
[vanvliet@cda.nl](mailto:vanvliet@cda.nl)

Lizzy Beekman (Latijns-Amerika)  
[Beekman@cda.nl](mailto:Beekman@cda.nl)







[www.overdedijk.nl](http://www.overdedijk.nl)